

Suaja maanagierte j̄ih Áarjel-saemiej skuvle
Ella Holm Bulls vei 61
7760 Snåsa

Høringsuttalelse NOU 2016:18 Hjertespråket

Áarjel-saemiej skuvle og Suaja maanagierte mener at det er mange gode forslag i NOU2016:18 Hjertespråket. I dette høringsinnspillet legger vi spesielt vekt på forslag og tiltak som gjelder sørsamiske barnehage- og skole spørsmål.

Vi henviser også til «Prinsipperklæringen om nærundervisning og fjernundervisning i sørsamisk» som sørsamiske ressurskoler på grunnskole og videregående skoles nivå på sørsamisk område har blitt enige om og skrevet under på.

Ansvarsfordeling og organisering av samiske språk

Vi er enig med Utvalget om at det bør være et tydeligere skille mellom Sametinget som politisk organ og Sametinget som forvaltingsorgan.

Vi er også i utg.pkt. positivt til forslaget om å opprette samiske språkressurssentre når disse ikke har som mål å erstatte de eksisterende ressursentrene. Det har lenge vært et ønske fra både skolene/barnehagene og samiske foreldre om et sted hvor man kan henvende seg for informasjon, hvor man kan henvise skoleiere/ledelse for å få informasjon og veiledning osv.

Men da en av utfordringene i sørsamisk område er manglende språkressurser (personer) mener vi at man må bygge på de fagmiljøene og språksentrene vi allerede har og satse på økt samarbeid.

Det er også svært viktig at språkressurssentrene ikke skal ta over fjernundervisningen som er en viktig og innarbeidet del av oppgavene blant annet Áarjel-saemiej skuvle som ressurskole tilbyr.

Vi mener språkressurssentrene

- bør være et samarbeid mellom de aktuelle eksisterende sørsamiske fagmiljøene
- ikke bør ta over for de eksisterende sørsamiske læringsarenaene
- ikke bør drive med undervisning, det skal ivaretas og koordineres av de sørsamiske ressurskolene

Samiskspråklig barnehage

Vi mener det er bra at kommuner skal ha plikt til å tilby samiskspråklige barnehagetilbud dersom foreldrene ønsker det.

I samiske områder utenfor kjerneområdene i indre Finnmark vil det være naturlige svingninger når det gjelder antallet barn/foreldre som ønsker et samiskspråklig barnehagetilbud. I Snåsa ser vi viktigheten av at reduksjon i antall barnehagebarn i én periode, ikke fører til at man må legge ned og fjerne et tilbud man har brukt mange år på å bygge opp. Dette sikrer man ved at rettigheten knyttes til det enkelte barnet og ikke et visst antall barn.

Samiskopplæring i grunnskolen og videregående skole

For at det sørsamiske språket skal fortsette å leve videre er skoler som tilbyr sørsamisk undervisning et av de viktigste tiltakene. Det er viktig at grunnopplæringen i sørsamisk prioriteres med tanke på barnehage, grunnskole og videregående skole.

Vi støtter Utvalgets forslag og vil her utdype en del punkt:

- Opplæring i samisk utenfor språkbevaring- og språkvitaliseringskommuner reduseres fra 10 elever til 3 elever
- Vi støtter utvalgets forslag om å lovfeste skoleeiers plikt til å informere foreldre om retten til opplæring i og på samisk ved innmelding.
- Profilskoler: Vi er veldig positive til å definere noen skoler som samiske profilskoler og at språkvitaliseringskommunene skal ha minst en profilskole.

Elevantallet ved Åarjel-saemiej skule vil naturlig variere fra år til år og vi har de siste årene brukt mye ressurser på å argumentere for behovet for vår eksistens når antallet faste elever har gått nedover. Vi mener det er viktig å beholde de sørsamiske institusjonene vi har og å videreutvikle den rollen vi har som en ressurs i et helhetlig sørsamisk skoletilbud.

- Vi mener det er viktig at alle elevene skal ha rett til samiskopplæring etter sterke språkmodeller der språkbud er en viktig del av tilbudet. Tilbydere av sørsamisk språkopplæring, dvs. sørsamiske ressurskoler på grunnskole og videregående skoles nivå, skal ha ansvaret for å gi tilbud om samiske språkbadsamlinger til elever i egen region. Samlingene er et supplement og en viktig del av opplæringen i sørsamisk. Det er viktig at det ikke skiller mellom samiske elever som har fjernundervisning og nærundervisning, men at tilbudet skal gjelde hele elevgruppen.

En rett til samiskopplæring etter sterke språkmodeller mener vi må føre til økt økonomisk støtte til fjernundervisning slik at kommunene ikke kan bruke manglende økonomi som

begrunnelse for at elever som mottar fjernundervisning ikke skal får delta på språksamlinger.

Økt økonomisk støtte vil også føre til at flere elever som mottar fjernundervisning vil få minst tre timer i uka, da to timer som mange elever har i dag er alt for lite til å lære et språk. Vi mener at det bør være minimum 3 timer pr. uke for elever som mottar fjernundervisning.

- Vi mener det må lovfestes en rett til å ha undervisning i flere samiske språk for flerspråklige elever. Det er ikke så mange elever dette gjelder, men de er språklige ressurser vi må ta vare på ved å gi de rett til undervisning i flere samiske språk fra første trinn og ut videregående skole. Dette er ikke nevnt i NOU2016:18 Hjertespråket.
- Opplæring i samisk i videregående opplæring må utvides slik at også norske elever som har hatt opplæring i samisk som første- og andrespråk i grunnskolen har rett til opplæring i samisk på videregående.
- Fylkeskommunene Møre- og Romsdal, Hedemark, Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag, Nordland, Troms og Finnmark må legge til rette for videregående opplæringstilbud etter Kunnskapsløftet - samisk.
- Vi synes det er bra at det foreslås at samisk skal være obligatorisk fag i språkbevaringskommunene. I språkvitaliseringskommunene bør det være krav om at det skal gis tilbud om samiskundervisning til alle elevene som ønsker samiskundervisning.
- Vi synes det er et bra forslag å innføre et egget fag i samisk kultur og historie for elever som ikke har opplæring i samisk som første- eller andrespråk innenfor språkvitaliseringskommunene.
Man må da passe på at dette faget ikke fører til at man ikke trenger å undervise om samiske emner og tema i alle andre fag der samiske emner står i Kunnskapsløftet samisk. Elever som har samisk som andre- eller førstespråk vil ikke være med i disse timene.
Det er en stor utfordring for lærere at det ikke finnes lærebøker som dekker alle målene i Kunnskapsløftet samisk og det er en fare for at et slikt fag vil kunne bli en snarvei for å dekke de spesifikke samiske målene i de ulike fagene.
Læreplanen i dette faget må samordnes med øvrige læreplaner i kunnskapsløftet samisk.
- Utvalget foreslår det må tilrettelegges for et norsk-svensk samarbeid som åpner for at barn i begge land kan benytte felles sørsamiskspråklige opplæringstilbud, uavhengig av bosted. Vi ser at det er behov for å kunne utnytte ressursene som finnes på begge sidene av grensen og vi er positive til forslaget om samiske barn skal kunne benyttet seg av de tilbudene som finnes uavhengig av bosted. I forbindelse med dette er det viktig at det lages klare økonomiske rammer og avtaler.

- Vi er enig med Utvalget om å sikre god fjernundervisning ved at unge elever har assistent til stede når fjernundervisningen pågår. En assistent kan bistå med det tekniske, hjelpe og støtte eleven. Vi har god erfaring med at unge elever har en assistent tilstede når fjernundervisningen foregår.
- Det må utvikles pedagogiske verktøy og læremidler tilpasset fjernundervisning. Fjernundervisning bør også inngå i fagdidaktikken i lærerutdanningen.

Rekruttering av samiskspråklige førskolelærere og lærere

Vi ser at behovet for fagpersonell med samisk språk- og kulturkompetanse er stort. Derfor er vi enig med Utvalget om at det er nødvendig å øke andelen samisktalende med fagkompetanse innenfor samtlige sektorer, og at det må være fokus på rekruttering av samiskspråklig kompetanse i alle virksomheter i sørsamisk område. For at det skal bli flere samiskspråklige lærere er det viktig at samiske elever får muligheten til å ha samisk ved barnehage og skole hele løpet ut. På denne måten legges det grunnlag for rekruttering.

- Nord Universitet og UiT bør ha en mer aktiv rolle i arbeidet med å utdanne nok kvalifiserte samiskspråklige barnehagelærere og lærere.
- Vi ser at det er svært viktig at alle lærere i Norge og spesielt lærere som underviser etter Kunnskapsløftet samisk, får etterutdanning og kurs som gir de redskaper og kunnskap til å følge opp målene i læreplanen som ikke lærebøkene dekker.

Snåsa 27.03.17

**For Áarjel-saemiej skuvle og Suaja maanagierte
Per Eggen, fungerende rektor**

Per Eggen

Prinsipperklæring om nærundervisning og fjernundervisning i sørsamisk

Denne prinsipperklæringen er inngått av sørsamiske ressurskoler på grunnskole og videregående skoles nivå på sørsamisk område:

- Sameskolen for Midt-Norge i Hattfjelldal
- Åarjel-saemiej skuvle på Snåsa
- Brekken skole på Røros
- Grong videregående skole på Grong
- Røros videregående skole/ Aajege – Samisk språk og kompetansesenter på Røros

Det vises til høring for NOU 2016:18 Hjertespråket der partene er enig i at følgende prinsipper skal gjelde for nærundervisning og fjernundervisning i sørsamisk i framtiden:

- 1. Metode for fjernundervisning i sørsamisk.**
Fjernundervisning i sørsamisk SKAL gjennomføres med SYNKRONE løsninger. Asynkrone løsninger skal kunne brukes som et supplement til synkron opplæring.
- 2. Organisering av fjernundervisning og nærundervisning i sørsamisk.**
Framtidig fjernundervisning i sørsamisk SKAL organiseres og gjennomføres gjennom eksisterende opplæringsstrukturer på sørsamisk område. Dette innebærer at dagens sørsamiske ressurskoler på grunnskole- og videregående skoles nivå skal være tilbydere i opplæring av sørsamisk til alle samiske elever i respektive regioner – både nærundervisning ved egne skoler og fjernundervisning til andre skoler.
- 3. Rettighet til deltakelse på samiske språkbadsamlinger.**
For å styrke opplæringen i samisk for elever på sørsamisk område, gis elevene rett til å delta på samiske språkbadsamlinger. Denne rettigheten må gjelde alle elever som har opplæring i samisk. Både de som har fjernundervisning og nærundervisning, samt alle språkvalg med samisk som 1. og 2. språk.
- 4. Samisk språkbadsamlinger på sørsamisk område.**
Tilbydere av sørsamisk språkopplæring, dvs. sørsamiske ressurskoler på grunnskole og videregående skoles nivå, skal ha ansvaret for å gi tilbud om samiske språkbadsamlinger til elever i egen region. Samlingene er et supplement og et viktig del av opplæringen i sørsamisk. Det er viktig at det ikke skilles mellom samiske elever som har fjernundervisning og nærundervisning, men at tilbudet skal gjelde hele elevgruppen.
- 5. Overordnet ansvar for samisk undervisning**
Ressurskolene ser det nødvendig at det finnes en overordnet statlig myndighet som har til ansvar å ivareta de samiske elevenes rettigheter til samisk opplæring, gi nødvendig informasjon og sikre tilskuddsordningene til samisk språkopplæring.

Sameskolen for Midt-Norge	Åarjel-saemiej skuvle	Brekken skole
Bjørn Davidsen Rektor	Susanna Nilsson Walkeapää Rektor	Ingvild Prøsch-Moen Rektor
Grong videregående skole	Røros videregående skole/Aajege - Samisk språk- og kompetansesenter	
Anne Birgitte Steinsli Sklet Rektor	Hilde Knutsen Rektor	Toini Bergstrøm Leder

